

OPLEMENJIVANJE PŠENICE U HRVATSKOJ

M. BEDE

Agrigenetics d.o.o. Osijek

Sustavni rad na oplemenjivanju pšenice u Hrvatskoj, započinje početkom XX. st. objavljivanjem rada dr. Gustava Bohutinskog "Križanja Square head pšenice x Banatska brkulja" u gospodarskoj smotri 1911. godine. Ovaj rad još više se intezivira dolaskom dr. Mirka Korića 1922. godine u Križevce i 1931. godine u Osijek gdje nastaju poznate sorte ozime pšenice iz serije U, među kojima je najznačajnija sorta U1- Osječka šišulja, koja je zauzimala vrlo značajno mjesto u proizvodnji pšenice u bivšoj Jugoslaviji do kraja pedesetih i početkom šezdesetih godina prošlog stoljeća.

Prihvaćanjem prvog "zajedničkog oplemenjivačkog programa" na pšenici u bivšoj Jugoslaviji 1956. godine koji se temelji prije svega na jednom genetskom pristupu oplemenjivanju, stvoreno je do danas više od dvjesto priznatih kultivara ozime pšenice u Hrvatskoj. Velik broj novih kultivara odlikuje se prije svega visokim genetskim potencijalom za urod zrna, ali isto tako i vrlo dobrom kakvoćom zrna, brašna i kruha. Mnogi od ovih kultivara odigrali su vrlo značajnu ulogu u proizvodnji pšenice u Hrvatskoj i inozemstvu, no dozvolite mi da kao najznačajnije ipak istaknem Zlatnu Dolinu i Žitarku.

Prva organizirana proizvodnja sjemena pšenice u Hrvatskoj kultivar Sirban prolifik bila je 1910./1911. godine u Križevcima i iznosila je 12 t, a 1913. godine proizvedeno je već "80 t" sjemena.

Nadalje ovom prigodom nužno je reći da je velik broj Hrvatskih kultivara priznat i izvan granica Republike Hrvatske (Italija, Turska, Mađarska, Slovenija i dr.).

Ako se zna da, općenito, oplemenjivanje bilja nije ni lak niti jednostavan posao i da stvaranje jedne sorte traje desetak godina onda možemo zaključiti da su Hrvatski genetičari i oplemenjivači pšenice u proteklom razdoblju bili vrlo, vrlo uspješni, te da hrvatski kultivari i po urodu zrna (Srpanjka, Gabi, Sana, i dr.) i po kakvoći zrna, brašna i kruha (Divana, Lenta, Mura, i dr.) pripadaju u sam europski vrh.

Ključne riječi: pšenica, sjeme, oplemenjivanje, proizvodnja

BREEDING WHEAT IN CROATIA

M. BEDE

Agrigenetics d.o.o. Osijek

Systematic work on breeding wheat in Croatia had started in the beginning of 20th century with the dr. Gustav Bohutinsky review publishing "Crossing Square head wheat x Banatska brkulja" in the year 1911. This work was step up with arrival of dr. Mirko Korić in Križevce in year 1922 and in Osijek in 1931 where some famous cultivars from U series were incurred. The most popular cultivar was U1 - Osječka šišulja, which was very expanded in wheat production through ex Yugoslavia in fifties and the beginning of sixties years of last century.

With expectation of first "common wheat breeding programme" in ex Yugoslavia in year 1956 which was based on one genetically approach to plant breeding, until nowadays it was created more than 200 wheat cultivars in Croatia. Big number of new cultivars is characterized by high genetically potential for yield and good grain, flour and bread quality. Many of these cultivars were important in wheat production in Croatia and in foreign countries, but allow me to say that Zlatna Dolina and Žitarka were the most important ones.

First organized seed production in Croatia was in 1910/11 in Križevci, and 12 t seed of cultivar Sirban prolifik was produced, in year 1913 it was produced 80 t of seed.

Furthermore in this occasion it is important to say that large number of Croatian cultivar is recognized in foreign countries (Italy, Turkey, Hungary, Slovenia etc).

It is known that plant breeding is hard and long lasting work, creating of one cultivar lasts for ten years, so we can say that Croatian genetics and plant breeders were very successful and that Croatian cultivars because of their yield (Sranjka, Gabi, Sana etc) and grain, flour and bread quality (Divana, Lenta, Mura etc.) are between the best world wheat cultivars.

Key words:wheat, seed, breeding, production